

---

2 SISTEM VZAJEMNE KATALOGIZACIJE

Zasnova online vzajemne katalogizacije je kooperativno zbiranje in distribuirana obdelava podatkov, kar omogoča racionalno delitev dela in prihranek pri zahtevnem postopku obdelave knjižničnega gradiva. Za vsako enoto zadošča samo ena obdelava, nakar je zapis preko vzajemne (kooperativne) baze podatkov COBIB dostopen online za vse udeležence v sistemu.

Za vzajemno katalogizacijo COBISS je značilna tesna povezava lokalnih baz podatkov posameznih knjižnic s COBIB-om. Z uvedbo novega segmenta COBISS3/Katalogizacija je ta povezanost še tesnejša. Posodobljen ni samo uporabniški vmesnik, ampak tudi sam koncept vzajemne katalogizacije. Vsi popravki in dopolnitve bibliografskih zapisov v lokalnih bazah podatkov se avtomatsko beležijo tudi v COBIB-u, medtem ko so se v programski opremi COBISS2/Katalogizacija vpisovali na zahtevo katalogizatorja. Izjema so zaenkrat le še podatki, ki se navezujejo na vsebinsko obdelavo, je pa predvidena tudi uvedba polj, ki imajo status lokalnih polj in se beležijo samo v lokalnih bazah podatkov.

Baze podatkov vsebujejo bibliografske zapise za različne vrste bibliografskih virov (monografske publikacije, serijske publikacije, integrirni viri, članki in drugi sestavni deli, neknjižno gradivo, antikvarno gradivo), za potrebe vodenja osebnih bibliografij avtorjev pa tudi zapise za izvedena dela.

Za vodenje bibliografij raziskovalcev v sistemu COBISS je predpisana *enotna tipologija dokumentov/del*, na podlagi katere se bibliografske enote klasificirajo. Vsaki bibliografski enoti se določi tip (izvirni znanstveni članek, pregledni znanstveni članek, strokovni članek, znanstvena ali strokovna monografija, znanstveni ali strokovni prispevek na konferenci itd.), ki mora ustrezati veljavni definiciji.

COBIB in vse lokalne baze podatkov sodelujočih knjižnic imajo enako strukturo bibliografskih zapisov in zbirnih podatkov o zalogi. Lokalne baze podatkov vsebujejo poleg teh podatkov tudi enotno strukturirane podrobne podatke o zalogi, ki so pomembni za lokalne funkcije knjižnic in prikazovanje v sistemu COBISS/OPAC.

Za izmenjavo podatkov v sistemu COBISS se uporablja format COMARC/B za bibliografske podatke in format COMARC/A za normativne podatke, ki temeljita na formatu UNIMARC, ter format COMARC/H za podatke o zalogi,

ki ga je razvil IZUM. Za mednarodno izmenjavo bibliografskih podatkov se uporabljata formata MARC 21 in UNIMARC. Pri implementaciji odjemalca Z39.50 je vgrajena konverzija iz formata MARC 21 v format COMARC, pri implementaciji strežnika Z39.50 pa konverzija iz formata COMARC v format MARC 21.

V procesu vzajemne katalogizacije poteka vnos podatkov preko lokalnih baz podatkov, istočasno pa se podatki vpišejo tudi v COBIB. Praviloma so strežniki locirani pri informacijskem servisu. Ob tem se izvaja online indeksiranje z okrog 100 iskalnimi indeksi za bibliografske podatke, normativne podatke in podatke o zalogi.

Katalogizator, ki želi dodati zapis v lokalno bazo podatkov, najprej preveri, ali je bibliografski zapis že v COBIB-u. Če je, ga prenese v svojo lokalno bazo podatkov in doda podrobne podatke o zalogi. Če zapisa v COBIB-u ni, ga kreira, nakar se zapis vpiše v COBIB in v lokalno bazo podatkov.

V postopku kreiranja zapisa lahko preverimo, ali zapis že obstaja v kateri od vzajemnih baz podatkov v okviru COBISS.Net.

Če ima knjižnični informacijski servis sklenjeno ustrezno pogodbo s centrom ISSN v Parizu, se pri kreiranju zapisov za serijske publikacije uporablja mednarodna baza podatkov ISSN, ki velja kot najpopolnejši in najbolj avtoritativen vir za identifikacijo serijskih publikacij. Iz nje se relevantni podatki prenašajo v COBIB in v lokalne baze podatkov. Možno je tudi prevzemanje bibliografskih zapisov iz WorldCata preko OCLC-jevega strežnika Z39.50 hkrati v COBIB in lokalno bazo podatkov, vendar mora imeti tudi v tem primeru knjižnični informacijski servis z OCLC-jem sklenjeno ustrezno pogodbo. Zapise je možno prevzemati tudi iz Online kataloga Kongresne knjižnice.

Možne so še retrospektivne konverzije iz strojno čitljivih zapisov, ki jih je knjižnica izdelala pred vključitvijo v sistem COBISS, če izpolnjujejo minimalne kriterije kakovosti in kompatibilnosti s formatom COMARC. Konverzije se praviloma izvajajo samo v lokalnih bazah podatkov.

Kakovost, enotnost in konsistentnost lokalnih baz podatkov in COBIB-a se zagotavljajo na različne načine: z normativno kontrolo osebnih imen in imen korporacij, s kontrolo podvojenih zapisov, s programskimi kontrolami za formate COMARC, z redakcijo zapisov, z globalnimi šifrantmi za vse standardizirane podatke (npr. države, jeziki, UDK), z lokalnimi šifrantmi za vse podatke, ki so enotni znotraj knjižnice, z avtomatskimi števci, s kontrolo enolične identifikacije serijskih publikacij itd., predvsem pa tudi s sistematičnim izobraževanjem kreatorjev zapisov, ki morajo za to delo pridobiti dovoljenje.

Podpoglavja:

- Baze podatkov
- Bibliografski zapisi
- Normativni zapisi
- Obnovitveni način dela
- Dovoljenja za vzajemno katalogizacijo
- Pooblastila